

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra jazyků

Bakalářská práce

Přínos dobrých znalostí různých cizích jazyků pro zvládnutí migrace z Běloruské republiky a Ruské federace

Snezhanna Andreyan

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Snezhanna Andreevna

Ekonomika a management

Název práce

Přínos dobrých znalostí různých cizích jazyků pro zvládnutí migrace z Běloruské republiky a Ruské federace

Název anglicky

The contribution of good knowledge of different foreign languages for migration management from the Republic of Belarus and the Russian Federation

Cíle práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je identifikovat vliv znalostí různých cizích jazyků na migraci. Dílčím cílem této bakalářské práce je zhodnotit migraci obyvatel z Ruska a Běloruska a možnosti jejich začlenění do společnosti v závislosti na jejich jazykových znalostech, zejména mladých lidí.

Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část práce bude zpracována formou literární rešerše na základě získaných informací ze specializovaných zdrojů českých a zahraničních autorů, doplněna o analýzu informací ze sekundárních zdrojů, jako jsou specializované internetové zdroje. Budou zde uvedeny všechny potřebné pojmy a termíny. Teoretická část bude východiskem pro praktickou část práce.

Praktická část bude založena na analýze migrace obyvatel z Ruské federace a Běloruské republiky v posledních letech; bude hodnotit, jaké jazyky jsou klíčem k úspěšné migraci a integraci do společnosti druhé země v dnešním světě a hodnotit míru migrace jednotlivých sociálních skupin obyvatelstva, které se liší podle věku, pohlaví a místa bydliště, zejména analyzovat data o migraci mládeže a o úrovni znalostí cizích jazyků dané sociální skupině.

Pozornost bude věnována i jazykovým znalostem pracovní síly české strany jako cílové země, zejména ministerstev školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstva vnitra či ministerstva práce a sociálních věcí.

Hlavními metodami používanými v této bakalářské práci budou literární rešerše, popisná analýza a metodasrovnání.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Běloruská republika, intergrace, kultura, mládež, mnohojazyčnost, migrace, Ruská federace

Doporučené zdroje informací

- GINNERSKOV-DAHLBERG, M. 2021. Student migration from eastern to western Europe. 1st ed. London:Routledge, Taylor & Francis Group. 204 p. ISBN 978-0-367-52073-1.
- GINSBURGH, V., WEBER, S. 2016. The Palgrave Handbook of Economics and Language. 1st ed. London:Palgrave Macmillan. 778 p. ISBN 978-1137325044
- HORNER, K., WEBER, J. J. 2017. Introducing multilingualism: a social approach. 2nd ed. London:Routledge, Taylor & Francis Group. 324 p. ISBN 978-1-138-24449-8.
- JANÍKOVÁ, V. 2013. Mnohojazyčnost a didaktika cizích jazyků. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Muni Press. 127 s. ISBN 978-80-210-6683-0.
- KUDRYAVTSEVA, E. 2013. Mezdunarodnaja konferencija i VII mezhdunarodnyj nauchno-praktičeskij seminar "Mnogojazyčije i mezhkulturnaja kommunikacija: vyzovy XXI veka": (Praga, 11-13 oktjabrja 2013). 1. vyd. V Praze: Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií. 120 s. ISBN 978-80-87398-47-0.
- PORSCHÉ, S. 2019. Kulturní, historické a sociální souvislosti migrace. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. 92 s. ISBN 978-80-7394-751-4.
- SHUSTOVA, S. a kol. 2020. Migracionnaja lingvistika v sovremennoj nauchnoj paradigme: diskursivnye praktiky, perevod, didaktika. Monografija. 1. vyd. Perm: Perm State National Research University. 156s. ISBN 978-5-7944-3434-7

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Ivan Hrbek

Garantující pracoviště

Katedra jazyků

Elektronicky schváleno dne 31. 5. 2022

PhDr. Mgr. Lenka Kučířková, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Přínos dobrých znalostí různých cizích jazyků pro zvládnutí migrace z Běloruské republiky a Ruské federace" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2024 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Ivanu Hrbkovi za pomoc při vedení této bakalářské práce, připomínky a cenné rady. Ráda bych také poděkovala své rodině, přátelům a kolegům za jejich podporu během celého procesu tvorby této práce.

Přínos dobrých znalostí různých cizích jazyků pro zvládnání migrace z Běloruské republiky a Ruské federace

Abstrakt

Bakalářská práce je zaměřena na migraci ruských a běloruských občanů do různých zemí, přičemž zvláštní pozornost je věnována migraci Rusů a Bělorusů do České republiky. Zkoumá také, jak jim při stěhování do nové země může pomoci znalost cizího jazyka.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část představuje význam migrace, jaké druhy migrace existují a kam Rusové a Bělorusové v posledních letech nejčastěji migrují. Teoretická část také pojednává o tom, proč je potřeba učit se nové jazyky. Teoretická část byla zpracována s pomocí odborné literatury, článků a internetových zdrojů.

V praktické části byla provedena statistická analýza dat a vyhodnocen dotazník mezi občany Ruska a Běloruska, kteří migrovali do České republiky.

Klíčová slova: migrace, znalost cizích jazyků, integrace, mládež, čeština, ruština, pojem, historie

The contribution of good knowledge of different foreign languages for migration management from the Republic of Belarus and the Russian Federation

Abstract

This bachelor's thesis focuses on the migration of Russian and Belarusian citizens to different countries, and pays special attention to the migration of Russians and Belarusians to the Czech Republic. It also examines their knowledge of foreign languages can help them when moving to a new country.

The bachelor's thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part presents the meaning of migration, what kinds of migration there are, and where Belarusians and Russians migrated most often in the last few years. The theoretical part also deals with why there is a need to learn new languages. The theoretical part was prepared with the help of special literature, articles and internet resources.

In the practical part, statistical analysis of data and a survey among the citizens of Russia and Belarus who migrated to the Czech Republic was carried out.

Keywords: migration, foreign language skills, integration, youth, Czech, Russian, concept, history

Obsah

1. Úvod.....	11
2. Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3. Teoretická východiska	15
3.1 Migrace	15
3.1.1 Druhy a důvody migrace	17
3.1.2 Migrace z Ruské federace a Běloruské republiky	19
3.2 Výzvy a přínosy integrace pro migranty	22
3.3 Jazyk	24
3.3.1 Historie původu jazyka	26
3.3.2 Bilingvismus	27
3.3.3 Migrační lingvistika	28
3.3.4 Jazyková bariéra.....	29
3.3.5 Angličtina	29
3.3.6 Slovanské jazyky	30
3.4 Vliv cizích jazyků na život.....	31
4. Vlastní práce	32
4.1 Počet cizinců z Běloruské republiky a Ruské federace na území ČR	32

4.2	Studenti VŠ z Běloruské republiky a Ruské federace v ČR	33
4.3	Zaměstnanost migrantů z Běloruska a Ruska v ČR	37
4.4	Dotazníkové šetření	38
5.	Závěr	48
6.	Seznam použitých zdrojů	49
7.	Seznam zkratek, obrázků, grafů a tabulek.....	53
7.1	Seznam použitých zkratek	53
7.2	Seznam obrázků.....	53
7.3	Seznam grafů	54
7.4	Seznam tabulek	54
8.	Přílohy.....	56

1. Úvod

V dnešním světě překračuje státní hranice obrovské množství lidí nejen ročně, ale i denně, a to za nejrůznějšími účely: turistika, lékařské ošetření, sloučení rodiny, vzdělávání, hledání zaměstnání, nucené přesídlení z důvodu porušování lidských práv, útěk před válkou nebo ekologickými katastrofami. Tyto typy pohybu se často spojují do jednoho pojmu - migrace obyvatelstva.

Ta sehrála v historii a vývoji lidstva obrovskou roli; díky ní došlo k rozvoji nových zemí, rozvoji výroby, vzdělání a také k míšení lidí různých ras, jazyků a národů.

Mezinárodní migrace je skutečně globální fenomén, který se každým dnem rozrůstá a ovlivňuje téměř všechny aspekty společnosti. Zatímco před 50 lety počet migrantů na celém světě činil přibližně 94 milionů osob, na počátku roku 2022 jejich počet přesáhl 281 milionů osob, tj. 3,6 % světové populace. Více než 60 % migrantů míří za lepším životem do Evropy (87 milionů migrantů) a Asie (86 milionů), méně do Severní Ameriky (59 milionů). Méně lidí se stěhuje do zemí Afriky a Oceánie, a to 9 % a 3 % (OSN). Jako nejatraktivnější země pro začátek nového života uvádějí migranti Spojené státy americké a Německo. Za posledních 50 let se počet migrantů ve Spojených státech více než zčtyřnásobil, a to z 12 milionů na 51 milionů, zatímco v Německu se počet migrantů jen za posledních 10 let zdvojnásobil, a to z 8 milionů na 16 milionů. Hlavními zeměmi původu většiny mezinárodních migrantů jsou asijské země. Na prvním místě je Indie, na druhém místě Mexiko a na třetím Rusko.

Pokud jde o zemi, ve které žijeme, tedy Českou republiku, k 31. 12. 2022 na území státu legálně pobývá 1 010 692 osob, které se přistěhovaly ze svých domovských zemí (MVČR, 2023). V roce 2022 se do České republiky přistěhovalo 57 tisíc osob (do této statistiky nejsou zahrnuti uprchlíci z Ukrajiny s dočasným ochranným vízem) a 20 tisíc osob se z České republiky odstěhovalo (Novinky.cz). Největší počet migrantů tvoří občané Ukrajiny -

659 774 osob. K 31. 12. 2022 žilo v ČR také 117 265 Slováků, 66 340 Vietnamců, 43 498 Rusů a 8 064 Bělorusů s trvalým povolením k pobytu, dlouhodobým povolením k pobytu a dlouhodobým vízem (České noviny, 2023). Mnoho cizinců z východní Evropy si Českou republiku vybírá k imigraci kvůli jazykové podobnosti (slovenština, ukrajinština, ruština a běloruština patří stejně jako čeština do skupiny slovanských jazyků), která migrantům usnadňuje osvojení nového jazyka. Cizinci se pro stěhování do ČR rozhodují také kvůli nízké míře nezaměstnanosti 2,8 % (ČSÚ, 2023), možnosti bezplatného vysokoškolského vzdělání a bezpečnosti země. Je třeba také mít na paměti, že Česká republika se nachází ve středu Evropy, což otevírá mnoho příležitostí pro turistiku a případnou následnou migraci.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je identifikovat vliv znalosti různých cizích jazyků na migraci. Dílčím cílem této bakalářské práce je zhodnotit migraci obyvatel z Ruska a Běloruska a možnosti začlenění zejména mladých lidí do společnosti v závislosti na jejich jazykových znalostech.

2.2 Metodika

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část práce je zpracována formou literární rešerše na základě získaných informací ze specializovaných zdrojů českých a zahraničních autorů, doplněna o analýzu informací ze sekundárních zdrojů, jako jsou specializované internetové zdroje. Zde jsou uvedeny všechny potřebné pojmy a termíny. Teoretická část je východiskem pro praktickou část práce.

V praktické části byla provedena analýza migrace obyvatel z Ruské federace a Běloruské republiky v posledních letech; bylo zhodnoceno, jaké jazyky jsou klíčem k úspěšné migraci a integraci do společnosti druhé země v dnešním světě a byla hodnocena míra migrace jednotlivých sociálních skupin obyvatelstva, které se liší podle věku, pohlaví a místa bydliště. Zejména byla analyzována data o migraci mládeže a o úrovni znalosti cizích jazykův dané sociální skupině.

Pozornost byla věnována i jazykovým znalostem pracovní síly české strany jako cílové země, zejména ministerstev školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstva vnitra a

ministerstva práce a sociálních věcí.

Hlavními metodami používanými v této bakalářské práci jsou literární rešerše, popisná analýza a metoda srovnání.

3. Teoretická východiska

3.1 Migrace

Migrace (latinsky migratio – přesídlení) je pohyb osob z jedné oblasti (města, země) do jiné za účelem dočasného nebo trvalého pobytu v jiné oblasti (Wikipedie, 2023). Pojem "mezinárodní migrace obyvatelstva" označuje mezistátní stěhování lidí a je také důležitým faktorem, který ovlivňuje hospodářskou, politickou a sociální sféru mnoha států světa.

Migrace obyvatelstva je složitý společenský proces, který úzce souvisí s obrovským množstvím změn v ekonomické struktuře a rozložení výrobních sil, stejně jako s růstem společenské a pracovní produktivity.

Při počítání migrantů a analýze dopadů migrace je zásadní, kdo je považován za migranta (Anderson, Blinder, 2017).

Migrantem je každý člověk, který překročí mezinárodně uznávané hranice a v cizině se zdržuje déle než jeden rok, nehlédě na příčiny a způsoby migrace (OSN, 2018).

Veškerý pohyb osob se skládá z emigračních a imigračních toků bez ohledu na území pohybu.

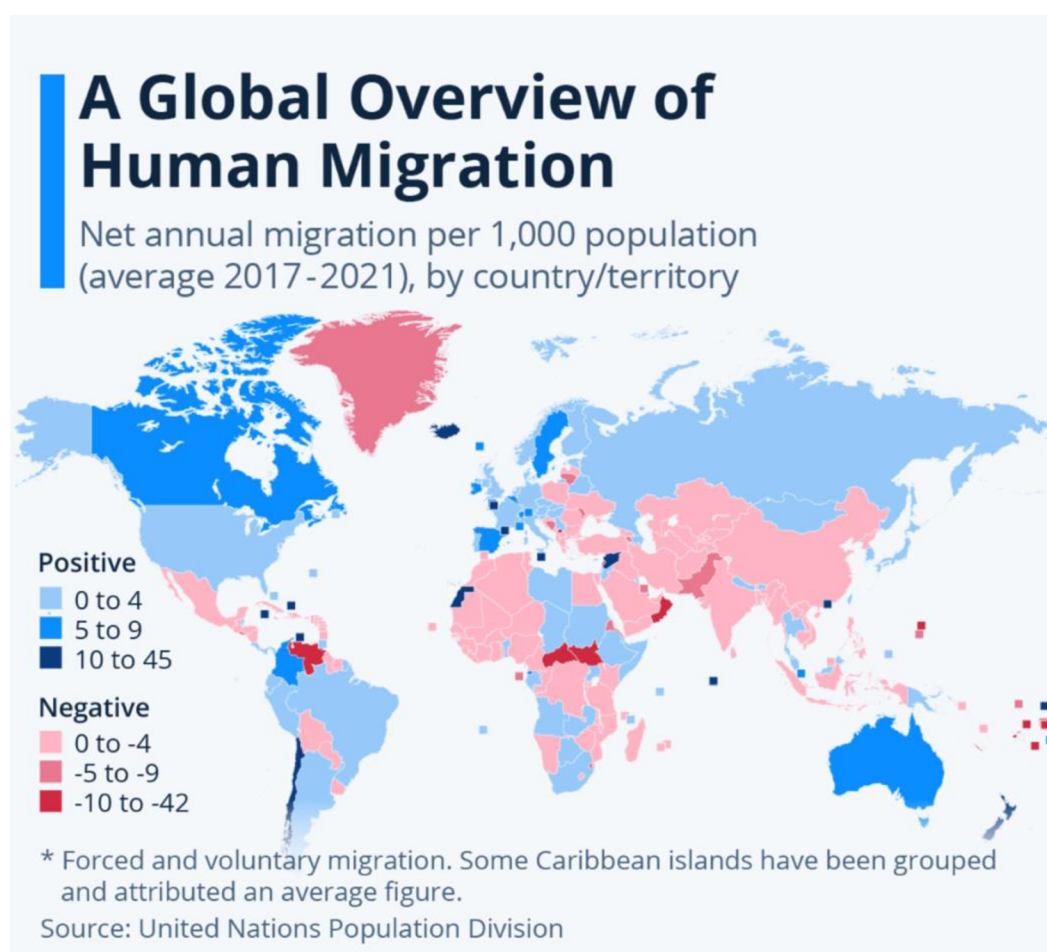
Emigrace (latinsky ex-migrare – vystěhovat se) je dobrovolné nebo nucené stěhování na jiné místo za účelem trvalého nebo přechodného pobytu. Pojem emigrace se vztahuje také na skupinu emigrantů a nejčastěji se používá pro tzv. politickou emigraci (Sociologický ústav AV ČR, 2017).

Imigrace je změna bydliště na jiné území, než je země původu; imigrace je proces, při kterém se cizinci usazují na území jiných států (MVČR, 2023).

V rámci demografického či sociologického výzkumu se můžeme setkat s pojmem čistá migrace, která vyjadřuje rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob a lze ji také označit jako migrační přírůstek nebo migrační saldo (Fialová, 2017).

Migrace obyvatelstva má stejně jako každý jiný sociálně-přírodní proces své problematické projevy. Proces migrace mohou v některých nezdědka se vyskytujících případech doprovázet nepříznivé jevy, v jejichž důsledku se zvyšuje počet nelegálně pobývajících migrantů na území států, dochází k šíření látek zakázaných ve většině zemí, k obchodování s lidmi, nelegálnímu prodeji zbraní a mnoha dalším negativním jevům. To vše ohrožuje bezpečnost obyvatel států a negativně ovlivňuje společenský život země.

Obrazek č. 1 Globální přehled lidské migrace

Zdroj: United Nations Population Division, 2022

3.1.1 Druhy a důvody migrace

V ekonomické literatuře jsou typy mezinárodní migrace klasifikovány podle různých znaků (Rybakovsky, 2016):

1) Podle časových charakteristik:

Z hlediska délky trvání se migrace dělí na trvalou (neodvolatelnou), dočasnou, sezónní, epizodickou a pendulární.

Neodvolatelná migrace - přemístění do jiného regionu nebo země za účelem změny místa trvalého bydliště.

Dočasná migrace - stěhování do jiného regionu nebo země s podmínkou, že se migrant po určité době (za optimální se u tohoto typu migrace považuje 1 až 6 let) vrátí.

Sezónní migrace - každoroční stěhování osob v určitých obdobích roku, které souvisí především se sezónními pracemi. V České republice je sezónní migrace již řadu let oblíbená mezi občany Ukrajiny, kteří přijíždějí na tříměsíční práce.

Epizodická migrace - zvláštní typ mezinárodní migrace, která souvisí především s mezinárodním cestovním ruchem.

Pendulární migrace - z hlediska délky trvání nejkratší. Za tento typ migrace se považují pravidelné cesty za prací nebo studiem mimo místo bydliště.

2) Podle směru:

Podle charakteru překračovaných hranic se migrace dělí na vnitřní a mezinárodní, případně vnější (Fialová, 2018).

Vnitřní migrace - migrace v rámci jednoho státu, nejčastěji se do vnitřní migrace řadí migrace z venkova do měst a migrace mezi oblastmi.

Vnější migrace - migrace zahrnující překračování státních hranic. Vnější migrace se dělí na vnitrokontinentální a mezikontinentální.

3) Podle povahy:

Migrace se dále dělí na dobrovolnou, nucenou a povinnou.

Dobrovolná migrace je typ migrace, při níž osoba dobrovolně opouští své původní bydliště.

Nucená migrace je přesídlení do jiné země za účelem získání azylu. K tomuto typu migrace dochází nejčastěji v případech politického pronásledování, porušování lidských práv, válečných konfliktů a ekologických katastrof.

Povinná migrace či deportace - státem organizované nucené přesídlení osob.

4) Podle dodržování zákonů:

Podle míry legálnosti se migrace dělí na legální a nelegální.

Legální migrace je přesun cizince do nového místa pobytu v souladu se všemi zákony a předpisy.

Nelegální (tajná) migrace je překročení státní hranice cizincem v rozporu se zákonem. V současné době byla ve východní a střední Evropě posílena kontrola státních hranic kvůli velkému přílivu nelegálních migrantů pocházejících především ze zemí Blízkého východu.

Hlavními důvody migrace jsou

- Sloučení rodiny
- Pracovní migrace
- Migrace za účelem vzdělávání
- Zhoršení životních podmínek v domovské zemi
- Vojenské konflikty
- Touha zlepšit kvalitu vlastního života

Migrace jako sociokulturní jev má tedy jak pozitivní, tak negativní rysy. Na jedné straně nelze neuznat užitečnost migrace, na druhé straně je však považována za jeden z největších problémů naší doby.

3.1.2 Migrace z Ruské federace a Běloruské republiky

Ruská federace je spolu s evropskými zeměmi a Spojenými státy americkými jedním z největších center přitahujících migranty, většinou ze zemí bývalého společenství nezávislých států (SNS), jako je Uzbekistán, Tádžikistán, Kyrgyzstán a další. Důvodem je skutečnost, že tyto země mají méně rozvinutou ekonomiku než Rusko a v důsledku toho mnohem nižší životní úroveň. Protože většina občanů těchto zemí nemá dostatek příležitostí, mnozí z nich se stávají nelegálními migranty, kteří představují hrozbu pro národní trh práce, urychlují rozvoj šedé ekonomiky či růst kriminality.

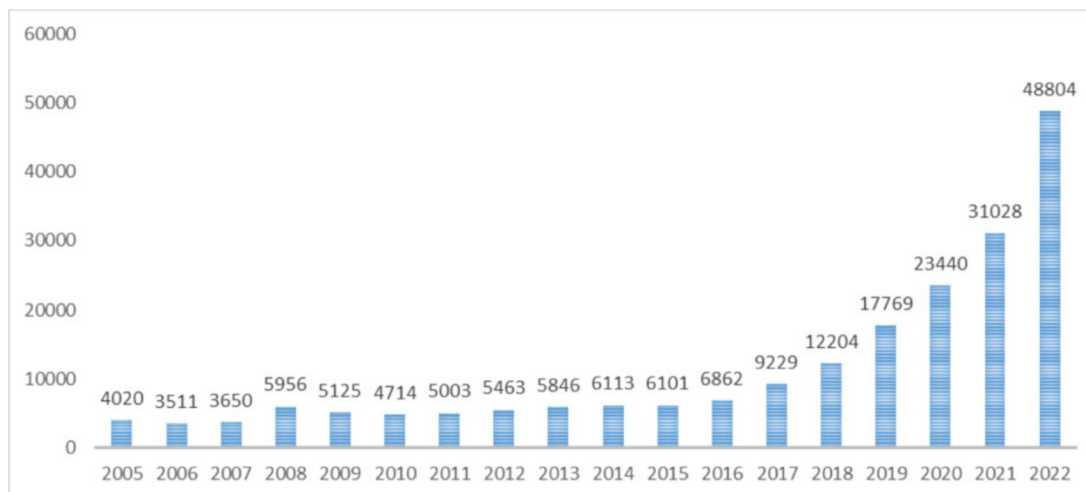
Zároveň mnoho občanů Ruské federace a Běloruské republiky migruje do rozvinutých zemí, například do Evropy a Severní Ameriky. Jako příklad lze uvést tisíce Rusů a Bělorusů, kteří se do roku 2020 každoročně přestěhovali do České republiky. Nejčastěji se jednalo o osoby, které přicházely na jazykové kurzy s cílem naučit se český jazyk a dále získat vysokoškolské vzdělání na univerzitě. Do České republiky emigrovalo také mnoho výzkumníků, vědců, kvalifikovaných pracovníků, zaměstnanců mezinárodních firem a jejich rodin. V důsledku pandemie koronaviru a uzavření mezinárodních hranic na více než rok a války mezi Ukrajinou a Ruskem, která začala 24. února 2022, se však masová migrace z těchto zemí do ČR zastavila, s výjimkou případů, kdy ČR vydává povolení k dlouhodobému pobytu za účelem sloučení rodiny.

V posledních několika letech světové společenství zaznamenalo několik období masové migrace z Běloruské republiky a Ruské federace.

V roce 2020 se 9. srpna v Bělorusku konaly prezidentské volby, jejichž výsledky byly zfalšovány. Ještě téhož dne večer lidé spontánně vyšli do ulic svých měst a uspořádali shromáždění proti nespravedlivým volbám. Více než týden bránily statisíce Bělorusů své právo na spravedlivé a transparentní volby hlavy státu. Výsledkem těchto shromáždění se staly tisíce trestních kauz, zatčení a politických vězňů. Mnoho běloruských občanů na útěku před politickým pronásledováním ze strany orgánů činných v trestním řízení svého státu

emigrovalo do evropských zemí, především do Polska, Litvy, na Slovensko, Ukrajinu a do České republiky. Tyto země si vybrali kvůli podobnosti jazyků, kultury a mentality.

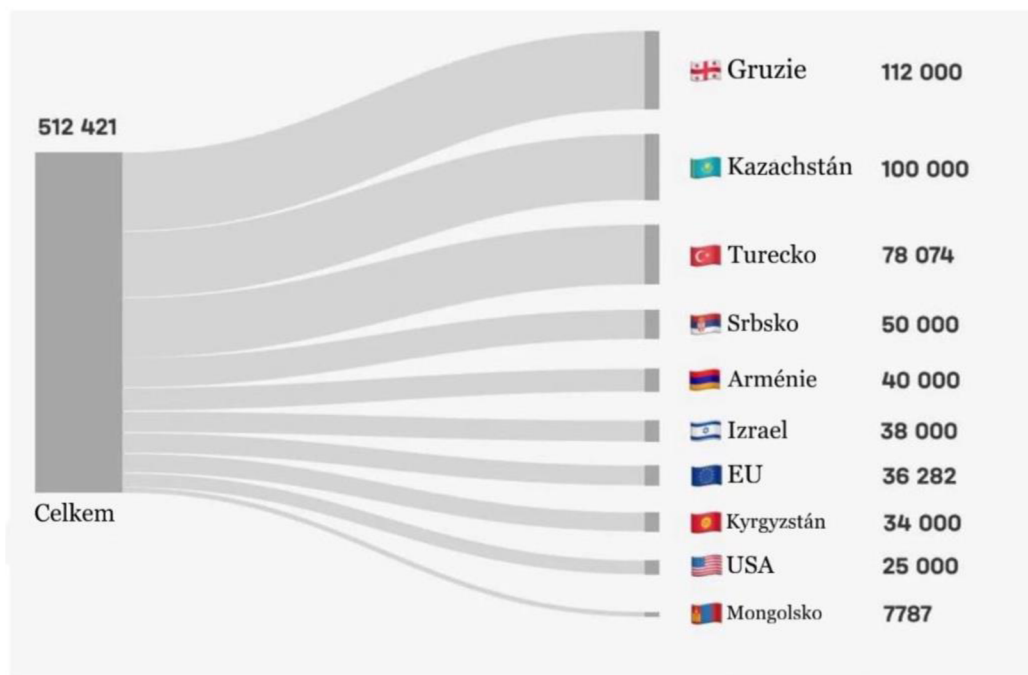
Graf č. 1 Migrace běloruských občanů do Litvy

Zdroj: <https://nashaniva.com/ru/327108>

V roce 2022, 24. února, po invazi ruských vojsk na Ukrajinu, opustily svou zemi také statisíce ruských občanů, a to kvůli svému občanskému postoji, odlišnému od státní rétoriky, a kvůli neochotě jakkoli podporovat válku. Většina z nich si za místo svého nového pobytu zvolila Srbsko, Turecko, Spojené arabské emiráty, Izrael a země bývalého SNS. Hlavním důvodem migrace do těchto zemí jsou snadnější podmínky pro získání povolení k pobytu než v Evropské unii. O azyl v evropských zemích však požádalo také více než 15 000 Rusů, čímž se počet žádostí vrátil na "předpandemickou" úroveň a dokonce ji překročil (Eurostat, 2022). Po vyhlášení mobilizace v Rusku v září 2022 opustily svou zemi také tisíce občanů, kteří zamířili především do Gruzie, Arménie a Kazachstánu a dále z těchto zemí emigrovali do dalších zemí. Tyto země si lidé vybírali kvůli blízkosti hraničních přechodů k místu svého předchozího pobytu a hlavně kvůli znalosti ruštiny většiny občanů těchto zemí. Nelze opomenout ani emigraci z Ruska z důvodu politického pronásledování nebo pronásledování kvůli sexuální orientaci, která je v posledních letech stále častější.

Obrázek č. 2 Migrace Rusů v roce 2022 po začátku války a mobilizace

Zdroj: The Bell, 2022; vlastní zpracování

3.2 Výzvy a přínosy integrace pro migranty

Integrace migrantů je důležitým nástrojem úspěšné migrační politiky. Jedná se o obousměrný proces, na kterém se podílejí jak cizinci, tak majoritní společnost (MVČR, 2023).

Integrace migrantů se stala jednou z klíčových výzev liberální demokracie (Hinger, Schweitzer, 2020). Integrace cizinců do země, která je pro ně nová, může pro ně často znamenat určité obtíže. Jedním z nejdůležitějších aspektů a zároveň jedním z největších problémů je osvojení potřebných jazykových znalostí v novém jazyce, který je v hostitelské zemi úředním jazykem a který všichni občané ovládají. Znalost tohoto jazyka může výrazně zlepšit schopnost migranta najít si práci, zapojit se do místní společnosti, získat přístup ke zdravotní péči, porozumět jiné kultuře a orientovat se v každodenním životě, a to i v případě, že zpočátku jsou jazykové znalosti na minimální úrovni, postačující pro vzájemné porozumění mezi občany a cizincem. Znalost cizího jazyka může také pomoci překonat kulturní a jazykové bariéry a snížit riziko sociální izolace. Jazykové kurzy, společenské akce, navazování nových známostí a komunikace s rodilými mluvčími i ponoření se do kultury dané země mohou přispět k vyšší úrovni osvojení jazyka. Například v České republice většina cizinců během prvního roku pobytu v zemi absolvuje jazykové kurzy, aby si osvojili jazyk a začlenili se do společnosti. To je důležité zejména pro migranty z asijských zemí, pro které není učení češtiny tak snadné jako pro migranty z východní Evropy. *„Významným faktorem, který ovlivňuje integraci, jsou často i krajané, kteří v cílové zemi žijí a působí - tzv. migrační síť. Takovou sítí může být veřejné kulturní sdružení krajanů. Krajané v cílové zemi již znají tamní podmínky a usnadňují dalším migrantům příchod i první měsíce pobytu“* (Porsche, 2019, s. 14). Je také důležité poznamenat, že jazykové znalosti nejsou jediným faktorem ovlivňujícím integraci; důležitou roli hrají i další faktory, jako jsou možnosti vzdělávání, přístup na trh práce a také kulturní rozdíly. V článku Pavla Kandalce (2018) jsou uvedena některá jednotlivá hlediska:

- Integrace rodinná – intenzita a počet rodinných a osobních vazeb osoby na státní občany.
- Integrace pracovní – uplatnění osoby na trhu práce.

- Integrace sociální – podíl na fungování společnosti, činnost v občanských sdruženích, míra zapojení do společenského života a přijetí kulturních tradic.

Je třeba brát v úvahu, že právě jazykové znalosti jsou důležitým aspektem integrace cizinců a mnoho zemí při podporě své migrační politiky má určité programy zaměřené na podporu integrace a usnadnění adaptace migrantů v jejich nových zemích.

3.3 Jazyk

Jazyk je komunikační prostředek, který využívají lidé při vzájemné interakci.

„Jazyk je pravděpodobně klíčovou charakteristikou lidstva, nesmírně mocným nástrojem, který svým uživatelům poskytuje nekonečně výrazné prostředky k vyjádření jejich složitých myšlenek a úvah a k jejich úspěšnému sdělování ostatním. Je základem, na němž byla vybudována lidská společnost, a prostředkem, díky němuž byly realizovány bezkonkurenční intelektuální a technologické úspěchy lidstva“ (Ginsburgh, Weber, 2016, s. 61).

Každý člověk žijící v naší době má všechny potřebné možnosti a prostředky k tomu, aby se naučil cizí jazyky. Zdokonalením této dovednosti a získáním dostatečných znalostí si lidé usnadňují svůj život v moderním světě. Učením cizích jazyků lidé také rozvíjejí různé užitečné vlastnosti a dovednosti – pečlivost, trpělivost a samozřejmě přispíváme k efektivnější práci našeho mozku a zlepšujeme si paměť. A díky znalosti cizích jazyků se migrant může bezproblémově začlenit do společnosti daného státu a také snadněji postoupit na kariérním žebříčku nebo mít větší úspěch ve studiu.

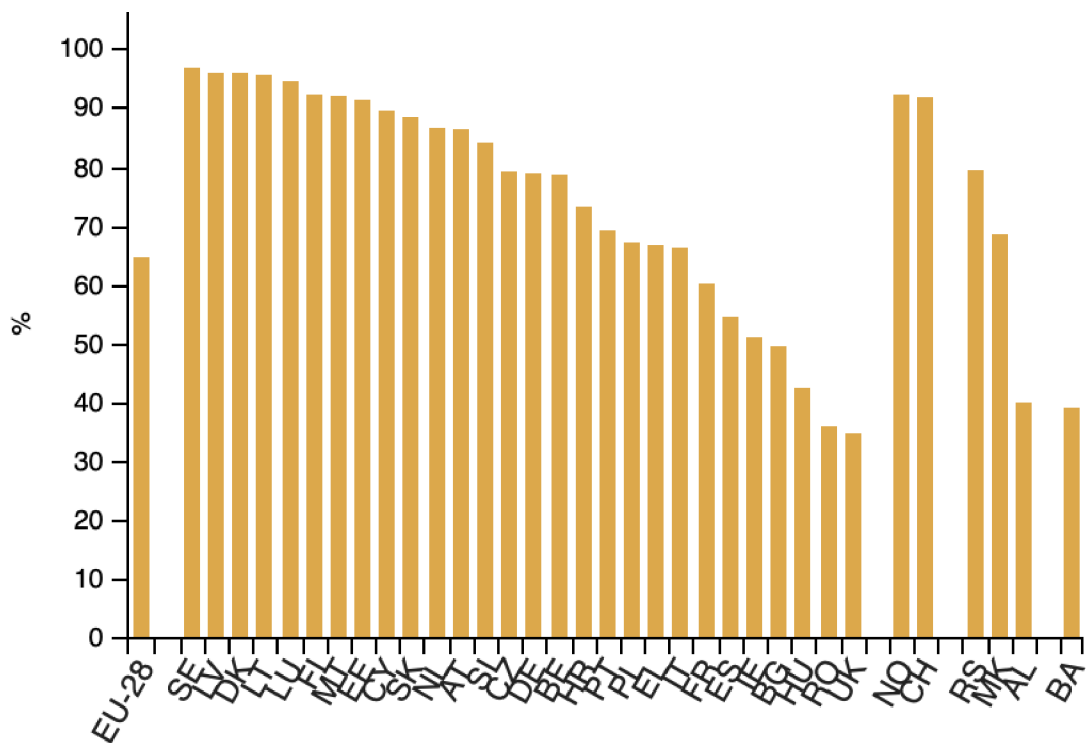
Úroveň znalosti cizího jazyka v hostitelské zemi u migrantů přímo závisí na jejich věku a délce pobytu v zemi. Důležitý je zejména věk, protože lidé, kteří se přistěhovali v mladším věku, se mnohem snáze učí nové jazyky a více než 90 % lidí se úspěšně učí jazyk hostitelské země a začlení se do společnosti. Bohužel pro starší generaci je tento úkol obtížnější a může jim trvat mnoho let, než se naučí jazyk na dostatečné úrovni pro pohodlný život. Podle N. Doidge (2007) je učení se druhému jazyku po kritickém období pro osvojení jazyka obtížnější, protože s přibývajícím věkem se náš mateřský jazyk stává v jazykovém prostoru dominantním a pro druhý jazyk je obtížné mu konkurovat. Pro tento jev se vžil termín *"tyranie mateřského jazyka"*.

Jazyk má přímý a velký vliv na pracovní proces a produktivitu zaměstnance, protože je hlavním komunikačním prostředkem. Pokud se podíváte na oficiální stránky burzy práce v České republice, zjistíte, že více než 80 % volných pracovních míst vyžaduje, aby potenciální zaměstnanec znal alespoň jeden cizí jazyk. Další výhodou znalosti jazyka hostitelské země je, že v mnoha zemích je vysokoškolské vzdělání v národním jazyce

bezplatné. Obecně mezi výhody patří také možnost vykonávat administrativní úkony, jako je například prodloužení víz; účastnit se politického a společenského života státu a komunikovat s rodilými mluvčími.

Eurostat v roce 2016 provedl průzkum mezi lidmi ve věku 25-64 let žijícími v EU a 65 % lidí odpovědělo, že umí jeden nebo více cizích jazyků. Největší procento lidí (96,6 %), kteří znají cizí jazyky, žije ve Švédsku, zatímco v České republice zná cizí jazyky 79 % lidí.

Graf. č. 2 Míra znalosti cizích jazyků v EU

Zdroj: Eurostat, 2016.

Závěrem lze říci, že znalost cizích jazyků je v moderním světě nesmírně důležitá, a pokud má člověk chuť a potřebnou motivaci, může se naučit jazyk hostitelské země pro svůj pohodlný život a rychlejší začlenění do společnosti.

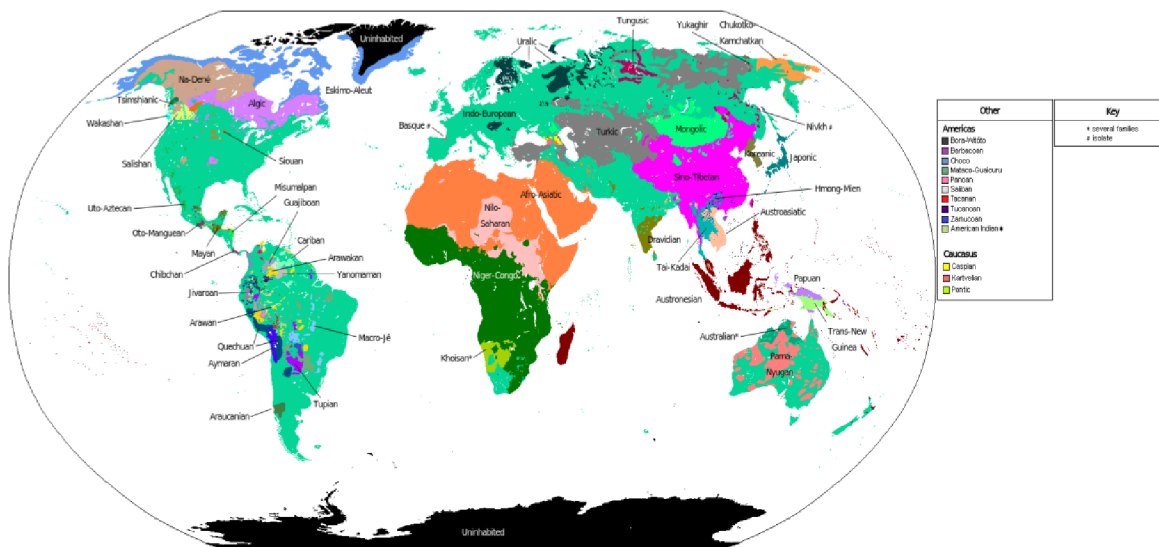
3.3.1 Historie původu jazyka

Lidský jazyk je přirozeně vzniklý a dynamicky se vyvíjející. Neexistují přesné údaje o tom, jak a kdy vznikla artikulovaná znělá řeč. Jistě se jedná o výsledek dlouhého procesu vývoje člověka a vývoje protojazyka. Podle Rousseaua a Darwina byla prvním jazykem lidí hudba. Předpokládali, že hudební zvuky byly první podobou slov a komunikačního systému. Intelektuální růst prostřednictvím přírodního výběru umožnil hudebnímu protojazyku vyvinout se směrem k lexikálnímu jazyku. Fyziologicky se k vynálezu normálně znějící řeči přiblížil již člověk heidelberský, náš předek, který žil před 800-130 tisíci lety; jazyk se složitou syntaxí se však vyvinul až u našeho druhu homo sapiens, a to nejméně před 195 tisíci lety (Burlak, 2012).

V současné době se na světě mluví více než 7 000 jazyky. Některé z těchto jazyků jsou široce rozšířené, některými se mluví jen v malých komunitách. Třetinou všech jazyků se mluví v Africe. Někteří vědci se domnívají, že všechny jazyky pocházejí z jediného jazyka, který se zformoval teprve před několika tisíci lety.

V současném světě se rozlišuje 20 jazykových rodin. Nejrozšířenější je indoevropská, kterou mluví polovina světové populace. Dalšími v pořadí jsou čínsko-tibetská rodina, africká rodina, austronéská rodina a altajské jazyky.

Obrázek č. 3 Lingvistická mapa

Zdroj: Wikipedie, 2023

3.3.2 Bilingvismus

Člověk se rodí bez znalosti jazyka, dítě může komunikovat s okolím pouze prostřednictvím zvuků. Postupem času se dítě učí mluvit jazykem, kterým se mluví v jeho okolí, a v průběhu let rozvíjí své znalosti. Každý člověk na naší planetě tedy mluví alespoň jedním jazykem, svým mateřským jazykem. Mnozí lidé se u toho nezastaví a studují cizí jazyky, čímž si v průběhu života zvyšují své jazykové znalosti. Někteří lidé jsou bilingvní – to jsou ti, kteří jsou schopni dokonale vyjádřit své myšlenky v kterémkoli z jazyků bez jakéhokoli zaváhání a aniž by se uchylovali k překladu. Filologové rozlišují "vrozený" a "získaný" bilingvismus. Lidé se stávají bilingvními různými způsoby: někteří se narodí ve smíšených rodinách nebo v rodinách emigrantů; jiní žijí od dětství v zemích, kde mohou být dva nebo více úředních jazyků; další si na získaný jazyk zvyknou natolik, že jej přijmou za svůj mateřský. „*Bilingvismus (dvojazyčnost) nebo polylingvismus (mnohojazyčnost) je charakteristický pro většinu populace*“ (Kudryavtseva, 2013, s. 13). „*Za mnohojazyčného je označován*

jedinec, který je schopen komunikovat alespoň ve třech jazycích, kterými jsou mateřský jazyk a dva cizí jazyky“ (Janíková, 2013, s. 21).

3.3.3 Migrační lingvistika

Když migranti změni místo pobytu, musí se naučit nový jazyk, osvojit si nové, pro ně často nepochopitelné tradice a zvyky a změnit svou mentalitu, aby se mohli začlenit do nové společnosti. Kromě toho však pod vlivem řeči migrantů dochází také ke změnám v jazyce hostitelské země. Migrační procesy mají *"obousměrný multikulturní a mnohojazyčný charakter, neboť dochází k vzájemnému kulturnímu a jazykovému ovlivňování migrantů na místní obyvatele"* (Druzhinina, M., 2019, s. 102).

„V moderní lingvistice je jazyková variabilita definována jako jedna ze základních vlastností jazykového systému“ (Shustova, Zubareva, 2020, s.9). Jazyková variace neboli různost má v závislosti na příčinách vzniku následující typy:

- Národní varianty jazyka – vznikají v důsledku územní izolace rodilých mluvčích (národním příkladem jsou národní varianty angličtiny Anglie, USA, Austrálie, Kanady);
- Etnické varianty jazyka nebo etnická nářečí – vznikají v místech kontaktu více jazyků;
- Teritoriální varianty jazyka nebo teritoriální dialekty – územní varianty jazyka, které vznikly v důsledku územní izolace mluvčích. Jako příklad lze uvést, že v západní části Ukrajiny existuje samostatná jazyková varianta – zakarpatština (směs 4 jazyků), kterou mluví pouze obyvatelé tohoto regionu;
- Sociální varianty jazyka – vznikají v procesu fungování jazyka v různých sociálních vrstvách společnosti (profesní žargon, běžná mluva).

P. Kerswill (2006) poznamenává, že hlavní příčinou změn v titulárním jazyce etnika způsobených četnými mezikulturními kontakty je migrace. Hostitelská společnost nevyhnutelně přejímá některé rysy každodenního života, tradiční modely organizace života, prvky umělecké kultury a literatury, folklor, duchovní hodnoty, zvláštnosti etikety, jazykové

obraty, lexikální a gramatické prostředky. Migrace vytváří etnolingvistickou menšinu, která přináší nové a transformuje titulární jazyk.

3.3.4 Jazyková bariéra

Když se lidé přestěhují do jiné země a začnou se učit nový jazyk, téměř všichni se setkají s jazykovou bariérou. Jedná se o psychologickou bariéru, která ztěžuje komunikaci s rodilými mluvčími nebo například se zaměstnavatelem či učitelem. I když migrant dosáhne určitých úspěchů v učení nového jazyka, a dokonce i v případech, kdy dokonale ovládá slovní zásobu a gramatiku daného jazyka, může se bát mluvit tímto jazykem ze strachu, že udělá chybu, která ho učiní terčem posměchu v očích osoby, s níž komunikuje.

Hlavními příčinami jazykové bariéry jsou:

- Strach z chyby
- Strach z nepochopení
- Nedostatek jazykové praxe
- Strach, že bude člověk vypadat hloupě

3.3.5 Angličtina

Angličtina je nejrozšířenějším jazykem mezi lidmi jak v ekonomicky vyspělých, tak i rozvíjejících zemích.

Ve většině zemí ovládá angličtinu alespoň polovina obyvatel, pokud ne na plynulé úrovni, tak alespoň na základní úrovni, která jim umožňuje komunikovat s lidmi mluvícími plynule anglicky. To je užitečné zejména při různých typech migrace, například při turistických cestách nebo zpočátku po stěhování. Také si díky znalosti angličtiny můžete vybudovat lepší

kariéru, například v mezinárodní firmě, navázat nové známosti, rozšířit si obzory nebo přečíst knihy v originále.

V dnešním světě se tento cizí jazyk stal součástí života všech lidí, nezávisle na jejich vůli, a znalost angličtiny, byť na minimální úrovni, už není ničím neobvyklým, ale spíše nutností v životě.

V současné době anglicky plynule mluví více než miliarda lidí. Angličtina je také oficiálním pracovním jazykem mnoha organizací, například OSN, WHO, Greenpeace či EU.

3.3.6 Slovanské jazyky

Slovanská jazyková skupina je rozšířena především ve východní a střední Evropě. Zahrnuje 12 jazyků, které se dále dělí na podskupiny: východoslovanské - ruština, ukrajinština, běloruština; západoslovanské - čeština, polština, slovenština; jihoslovanské - bulharština, srbochorvatština (srbština, chorvatština, bosenština a černohorština) a slovinština. Všechny jsou si navzájem dost podobné - pokud ani jeden z těchto jazyků neznáte, můžete si je snadno splést. Jejich hlavní podobností je obtížná výslovnost, výskyt podobných slov a složitá gramatická stavba s pádovým systémem.

Slovanskými jazyky mluví téměř 400 000 000 lidí. Vzhledem k současné situaci ve světě získávají slovanské jazyky, konkrétně ukrajinština, na popularitě. V mnoha zemích EU, především v České republice, na Slovensku a v Polsku, je na trhu práce mnoho volných pracovních míst, a jedním z kritérií pro uchazeče je znalost ukrajinského jazyka. Nejčastěji se taková volná místa vyskytují ve sférách, kde dochází k největší interakci s ukrajinskými občany - v pojišťovnách, na kurzech českého jazyka nebo na MVČR.

3.4 Vliv cizích jazyků na život

Svět se mění obrovskou rychlostí. Ještě před 100-150 lety mluvilo jen velmi málo lidí alespoň jedním cizím jazykem. Dnes nejméně 43 % světové populace hovoří plynně alespoň jedním cizím jazykem a mnoho lidí se jazyky učí celý život.

Cizí jazyky se aktivně používají při studiu, protože v mnoha zemích platí, že pokud člověk ovládá státní jazyk, má právo na bezplatné vzdělání. Také je může člověk využít při budování své kariéry, protože práce v mezinárodních společnostech je lépe placená. Místní společnosti také raději přijímají zaměstnance se znalostí cizích jazyků, protože mohou vstoupit na mezinárodní trh a začít obchodovat se zahraničními zákazníky.

Můžeme tedy zdůraznit, že znalost alespoň jednoho cizího jazyka člověku nejen usnadňuje život, ale také mu otevírá nové perspektivy.

4. Vlastní práce

4.1 Počet cizinců z Běloruské republiky a Ruské federace na území ČR

V této části bakalářské práce jsou prezentovány statistické údaje o počtu občanů Ruska a Běloruska žijících v České republice. Jak ukazuje následující tabulka, počet Rusů a Bělorusů v České republice se od roku 2000 každoročně zvyšoval a svého maxima dosáhl v roce 2021.

Tabulka č. 1 Počet cizinců z Běloruské republiky a Ruské federace na území ČR v letech 2000-2022

Rok/Stát	Bělorusko	Rusko
2000	2633	12964
2001	2536	12423
2002	2728	12813
2003	2655	12605
2004	2912	14743
2005	3020	16273
2006	2634	18564
2007	3732	23276
2008	3904	27086
2009	4307	30297
2010	4235	31807
2011	4199	32377
2012	4271	32961
2013	4312	33138
2014	4401	34416
2015	4491	34710
2016	4733	35759
2017	5218	36642
2018	6161	38033
2019	6920	38010
2020	6971	41692
2021	8004	45154
2022	7863	43298

Zdroj: ČSU, vlastní zpracování

Při bližším pohledu na tabulku číslo 2, která ukazuje tempo růstu počtu cizinců z Ruska a Běloruska, je vidět, že průměrné tempo růstu počtu obyvatel za posledních 22 let bylo 6 % a 5 %. Přírůstek občanů Běloruska byl nicméně 6krát záporný; nejhorší situace byla v roce 2006, kdy tempo růstu činilo - 13 %. Zároveň v roce 2007 byl nejvyšší přírůstek běloruských občanů v České republice - 42 %. Ve stejném roce 2007 došlo také k největšímu nárůstu u občanů Ruska - počet osob žijících v ČR se za jeden rok zvýšil o 25 procent.

Samostatně lze však zaznamenat i pokles tempa růstu v roce 2022 jak u Rusů, tak u občanů Běloruska. Důvodem je zákaz Ministerstva zahraničních věcí ČR vydávat občanům těchto zemí jakákoli víza s výjimkou víz za účelem sloučení rodiny.

Česká republika přijala v reakci na ozbrojený konflikt na území Ukrajiny vyvolaný invazí vojsk Ruské federace, podporované Běloruskou republikou, řadu opatření. Patří mezi ně i omezení vízových služeb pro občany Ruska a Běloruska. (MZV ČR, 2023)

Tabulka č. 2 Tempo růstu počtu cizinců v letech 2000-2022

Rok/Stát	Bělorusko	Rusko
2000	x	x
2001	-4%	-4%
2002	8%	3%
2003	-3%	-2%
2004	10%	17%
2005	4%	10%
2006	-13%	14%
2007	42%	25%
2008	5%	16%
2009	10%	12%
2010	-2%	5%
2011	-1%	2%
2012	2%	2%
2013	1%	1%
2014	2%	4%
2015	2%	1%
2016	5%	3%
2017	10%	2%
2018	18%	4%
2019	12%	0%
2020	1%	10%
2021	15%	8%
2022	-2%	-4%
Průměrný koeficient růstu	5%	6%

Zdroj: ČSU, vlastní zpracování

4.2 Studenti VŠ z Běloruské republiky a Ruské federace v ČR

„Mezinárodní migrace/mobilita studentů je často vykreslována jako aktivita privilegovaných jedinců, kteří usilují o akumulaci sociálního a kulturního kapitálu“ (Ginnerskov-Dahlberg, 2021, s.7).

Tisíce mladých lidí se rozhodují migrovat do České republiky kvůli touze získat kvalitní vysokoškolské vzdělání a mladí lidé z Ruska a Běloruska nejsou výjimkou. Studenti z těchto zemí si aktivně vybírají Českou republiku k migraci za vysokoškolským vzděláním, protože cizinci mají v této oblasti stejná práva a povinnosti jako občané České republiky a mohou získat vysokoškolské vzdělání zdarma (ČSU, 2022). Jedinou podmínkou, kterou musí splnit, aby mohli studovat na vysoké škole zdarma, je naučit se státní jazyk, v tomto případě češtinu, na dostatečně pokročilé úrovni (minimálně B2). Většina mladých lidí zpočátku navštěvuje jazykové kurzy trvající 6 měsíců až 1 rok, aby se naučili česky na úroveň potřebnou pro přijetí na vysokou školu. Pro Rusy, Bělorusy a další občany různých zemí, jejichž mateřský jazyk patří do slovanské jazykové skupiny, je mnohem snazší naučit se česky než pro lidi z asijských nebo západních zemí. Je to dáno tím, že čeština, ruština a běloruština patří do stejné jazykové rodiny a jsou si v mnohém podobné.

Následující tabulka ukazuje počet českých vysokoškolských studentů z Běloruska a Ruska.

Tabulka č. 3 Počet studentů podle občanství na území ČR v letech 2003-2022

Rok/Stát	Bělorusko	Rusko
2003	181	414
2004	195	541
2005	248	739
2006	306	1027
2007	346	1333
2008	378	1723
2009	459	2248
2010	513	2543
2011	514	2848
2012	561	3382
2013	608	4277
2014	627	5197
2015	687	5651
2016	732	5868
2017	751	5753
2018	757	5766
2019	813	6207
2020	929	7498
2021	1026	8071
2022	1074	7645

Zdroj: ČSU, vlastní zpracování

Lze říci, že počet studentů z Běloruska každoročně roste a za posledních 20 let se počet studentů z Běloruska zvýšil téměř šestkrát. Co se týče ruských studentů, v roce 2017 byl

jejich počet ve srovnání s rokem 2016 nižší, ale při srovnání let 2003 a 2022 můžeme říci, že počet studentů vzrostl více než 18krát.

Kromě těch, kteří se naučili češtinu a studují zdarma na univerzitě, jsou tu však i ti, kteří studují v anglických programech, jež nejsou hrazeny ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Při pohledu na tabulku číslo 4 lze konstatovat, že počet studentů-samoplátců je minimální. V letech 2003 a 2004 nebyl mezi běloruskými občany žádný student, který by se studoval na placených programech. Každým rokem se však jejich počet zvyšoval, i když nepatrně. Největší nárůst studentů, kteří si vybrali vzdělávání v angličtině, je zaznamenán mezi ruskými občany v letech 2019 a 2020.

Tabulka č. 4 Počet studentů v placeném a bezplatném vzdělávání v ČR v letech 2003-2022

Rok/Stát	Bělorusko		Rusko	
	Samoplátcí	Bezplatné studium	Samoplátcí	Bezplatné studium
2003	0	181	3	411
2004	0	195	5	536
2005	1	247	9	730
2006	3	303	9	1018
2007	5	341	11	1322
2008	8	370	19	1704
2009	5	454	23	2225
2010	5	508	30	2513
2011	5	509	60	2788
2012	8	553	119	3263
2013	9	599	179	4098
2014	17	610	269	4928
2015	23	664	326	5325
2016	27	705	353	5515
2017	28	723	342	5411
2018	25	732	356	5410
2019	29	784	430	5777
2020	36	893	493	7005
2021	47	979	473	7598
2022	45	1029	339	7306

Zdroj: ČSU, vlastní zpracování

Z analýzy tabulky číslo 5, která ukazuje procento studentů studujících za úplatu a bezplatně, vyplývá, že průměrná hodnota mezi občany Běloruska je 3 % a pouze jednou činil podíl studentů studujících v placených programech 5 % z celkového počtu studentů. Co se týče ruských studentů, více než 7 let nepřesáhl podíl studentů-samoplátců 1 % z celkového počtu studentů, nicméně po roce 2012 došlo ke znatelnému nárůstu počtu studentů, kteří se rozhodli studovat v angličtině. Maximálního podílu bylo dosaženo v roce 2018 a na úrovni 7 % se udržel další dva roky. Teprve v roce 2021 začal podíl studentů, kteří si na vysoké škole platí školné sami, klesat.

Tabulka č. 5 Procentní podíl studentů v bezplatném a placeném vzdělávání v ČR v letech 2003-2022

Procentní podíl studentů v bezplatném a placeném vzdělávání		
Rok/Stát	Bělorusko	Rusko
2003	0%	1%
2004	0%	1%
2005	0%	1%
2006	1%	1%
2007	1%	1%
2008	2%	1%
2009	1%	1%
2010	1%	1%
2011	1%	2%
2012	1%	4%
2013	2%	4%
2014	3%	5%
2015	3%	6%
2016	4%	6%
2017	4%	6%
2018	3%	7%
2019	4%	7%
2020	4%	7%
2021	5%	6%
2022	4%	5%

Zdroj: ČSU, vlastní zpracování

4.3 Zaměstnanost migrantů z Běloruska a Ruska v ČR

V tabulce číslo 6 jsou uvedeni cizinci z Ruska a Běloruska pracující v České republice. Za zmínku stojí zejména rok 2018, kdy se počet pracujících Rusů zvýšil o 27 %, a rok 2019, kdy se jejich počet zvýšil o 15 %. Za posledních 8 let se celkový počet pracujících Rusů zvýšil o 288 % a průměrné tempo růstu činilo 14,12 %. Co se týče občanů Běloruska pracujících v ČR, největší přírůstek byl v roce 2018, kdy se jejich počet zvýšil o 41 %. Celkový počet zaměstnaných běloruských občanů se za posledních 8 let zvýšil o 343 % a průměrné tempo růstu činí 16,65 %, což je o 2 % více než průměrné tempo růstu u zaměstnaných Rusů.

Tabulka č. 6 Počet zaměstnaných cizinců podle občanství v ČR v letech 2015-2023

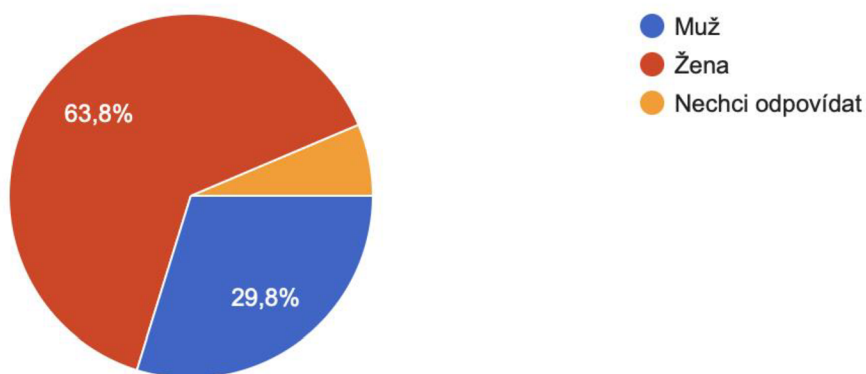
Rok/Stát	Bělorusko	Rusko
2015	2113	9070
2016	2499	10990
2017	3293	13935
2018	4654	17703
2019	5844	20358
2020	6055	21000
2021	7032	23062
2022	7077	24923
2023	7243	26099
Koeficient růstu zaměstnanců	16,65%	14,12%
Nárůst počtu zaměstnanců	343%	288%

Zdroj: ČSU, vlastní zpracování

4.4 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření bylo určeno pro cizince, kteří migrovali do České republiky z Ruské federace a Běloruské republiky. Dotazník byl vytvořen pomocí aplikace Google Forms pouze v češtině. Z dotazníku vyplývá, které jazyky respondenti ve svém životě nejčastěji používají. Na dotazník odpovědělo celkem 94 osob.

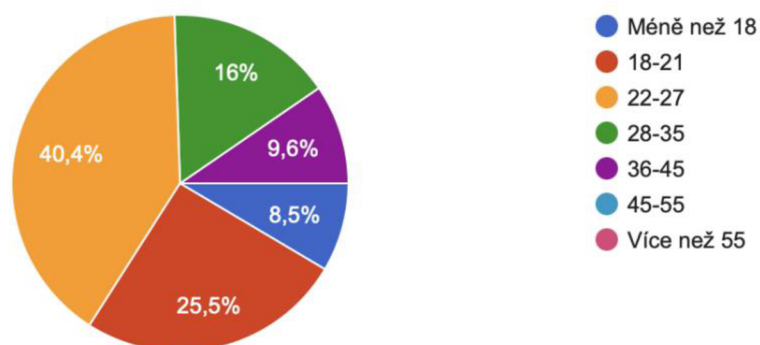
Graf č. 4 Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Z průzkumu vyplývá, že 63,8 % respondentů tvořily ženy, 29,8 % muži a 6,4 % respondentů nechtělo uvést své pohlaví.

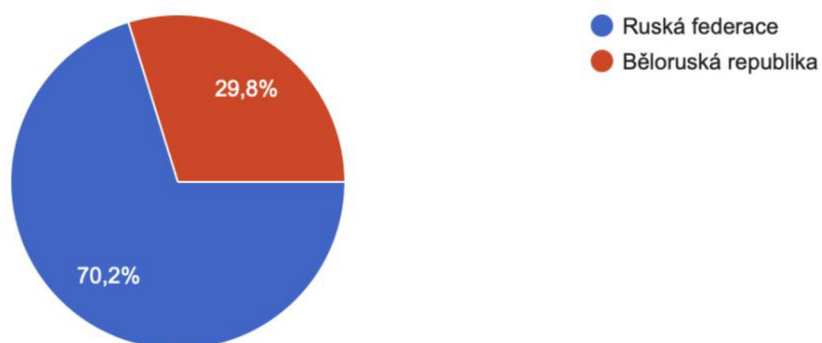
Graf č. 5 Věk respondentů

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Většina respondentů je ve věkové skupině 22-27 let (40,4 %), dále 25,5 % respondentů je ve věkové skupině 18-21 let, část respondentů je ve věkové skupině 28-35 let (16 %) a přibližně stejný počet respondentů je ve věkové skupině 36-45 let a 45-55 let (9,6 % a 8,5 %). V průzkumu byla uvedena i věková skupina osob starších 55 let, ale mezi respondenty se žádné takové osoby nevyskytují.

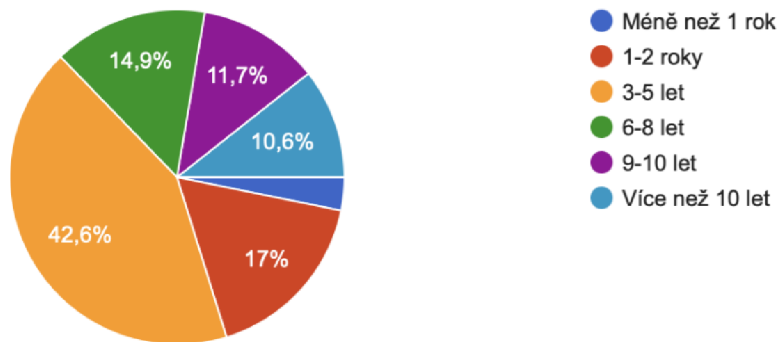
Graf č. 6 Státní příslušnost respondentů

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Počet respondentů z Ruské federace je téměř 2,5krát vyšší než počet respondentů z Běloruské republiky.

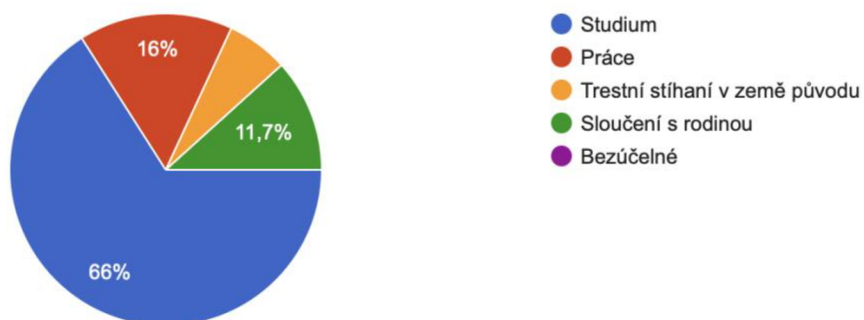
Graf č. 7 Doba pobytu v České republice

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

42,6 % respondentů žije v České republice 3 až 5 let. Zajímavé je, že většina z nich patří do věkové skupiny 22-27 let. Lidí, kteří žijí v ČR 1-2 roky, je 2,5krát méně než respondentů, kteří žijí v ČR 3-5 let. Lidí, kteří žijí v ČR 6-8 let, je také 3krát méně než lidí z první skupiny délky pobytu (17 % a 14,9 %). Přibližně stejný počet respondentů žije v ČR 9-10 let a více než 10 let (11,7 % a 10,6 %) a lze také konstatovat, že pouze tři respondenti žijí v ČR méně než rok (3,2 %).

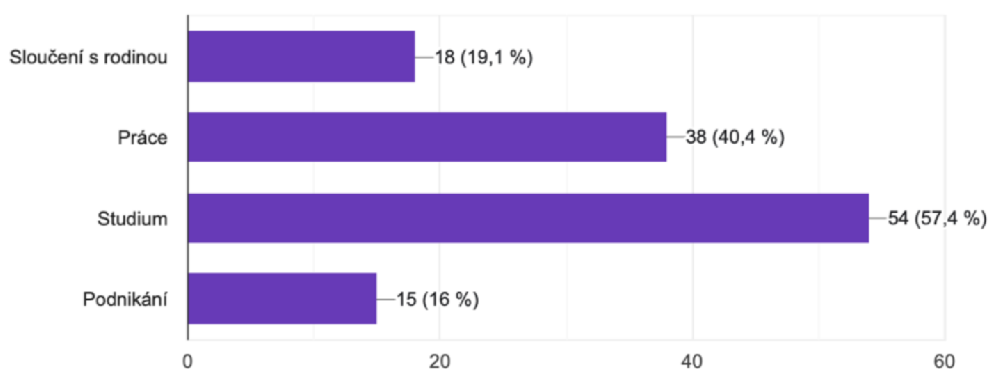
Graf č. 8 Důvod přestěhování do ČR

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

66 % respondentů odpovědělo, že důvodem jejich migrace z domovské země bylo vysokoškolské vzdělání v České republice. Kvůli práci se sem přestěhovalo 16 % respondentů, 11,7 % respondentů se v České republice sloučilo s rodinou a 6,4 % respondentů uvedlo, že důvodem jejich migrace bylo trestní stíhání v domovské zemi. Nikdo z respondentů neodpověděl, že se do České republiky přestěhoval bez konkrétního důvodu.

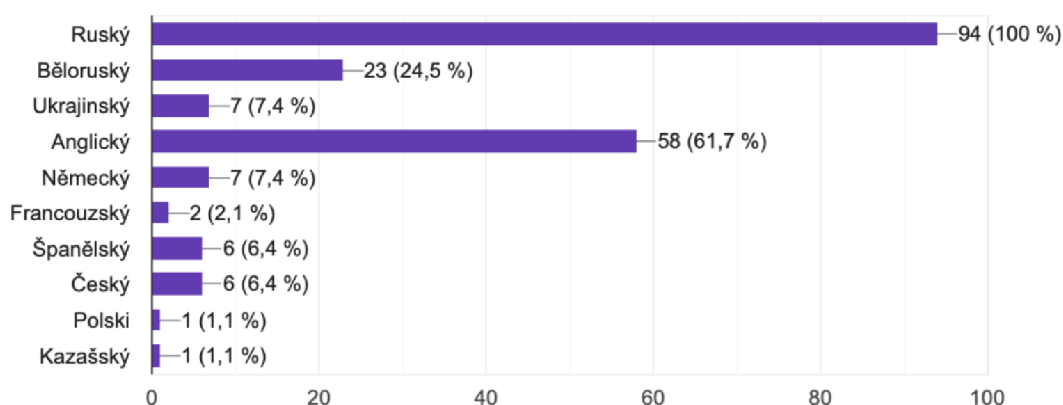
Graf č. 9 Současný účel pobytu v České republice

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Při odpovědi na tuto otázku mohli respondenti zvolit 1 nebo více možností odpovědi. Z grafu číslo 9 je vidět, že 54 respondentů studuje na vysokých školách, 38 respondentů pracuje (a někteří z nich kombinují práci a studium), 15 respondentů se věnuje podnikatelské činnosti a 18 respondentů je v České republice z důvodu sloučení rodiny.

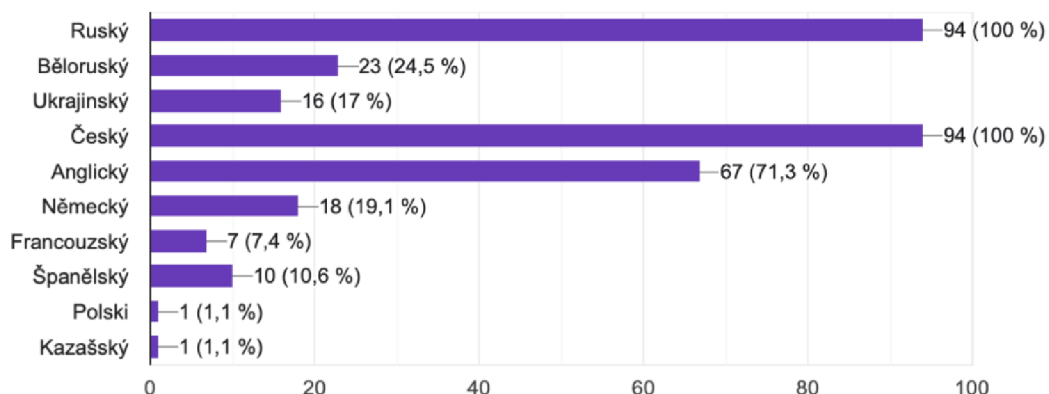
Graf č. 10 Jazyky, které respondenti uměli před přestěhováním do České republiky

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

100 % všech respondentů umělo před migrací do České republiky mluvit rusky. Bělorusky umělo 23 osob, což znamená, že 5 respondentů z Běloruska tento jazyk neovládá. Více než polovina (61,7 %) respondentů uměla také anglicky. Stejný počet respondentů ovládal ukrajinštinu a němčinu (7,4 %) a také španělštinu a češtinu (6,4 %). Francouzsky uměli 2 respondenti a po jednom respondentovi umělo polsky a kazašsky.

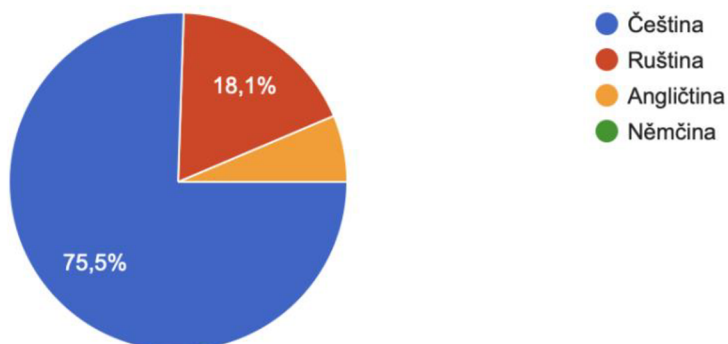
Graf č. 11 Jazyky, které respondenti umějí po přestěhování do České republiky

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Z grafu vyplývá, že 100 % všech respondentů umí po přestěhování do České republiky mluvit rusky a česky. Zvýšil se také počet osob, které hovoří anglicky (z 61,7 % na 71,3 %). Počet lidí, kteří ovládají běloruštinu, zůstal stejný. Počet lidí, kteří ovládají ukrajinštinu a němčinu, se více než zdvojnásobil (24,5 % a 19,1 %). Je to způsobeno tím, že od roku 2022 přišlo do České republiky mnoho uprchlíků z Ukrajiny a ukrajinština se stala mezi ruskojazyčnou komunitou populárnější. Pokud jde o němčinu, je to dáno tím, že Česká republika sousedí s Německem a mnoho lidí se učí německy, aby se do Německa přestěhovali nebo pracovali pro německou firmu. Zvýšil se také počet respondentů, kteří ovládají francouzštinu a španělštinu (7,4 % a 10,6 %). Počet těch, kteří ovládají polštinu a kazaštinu, zůstal stejný.

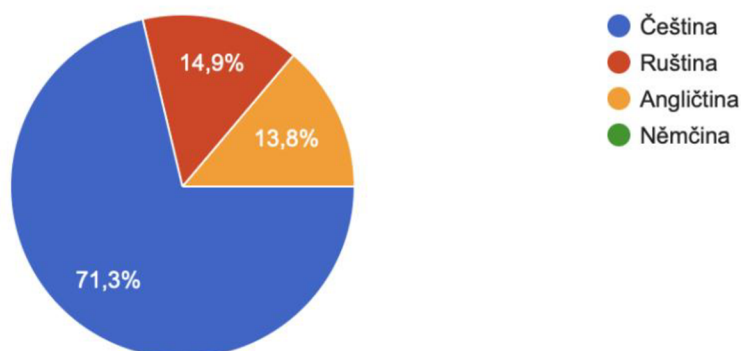
Graf č. 12 Jazyky používané při studiu nebo komunikaci se spolužáky

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

75,5 % respondentů uvedlo, že češtinu používá ke komunikaci se spolužáky a ke studiu. Ruský jazyk ke stejným účelům používá 18,1 % respondentů. Je to dáno tím, že na vysokých školách je mnoho rusky mluvících studentů a ti mezi sebou téměř vždy komunikují rusky. Angličtinu zvolilo 6,4 % respondentů, protože i v České republice je možné studovat v angličtině za úplaty.

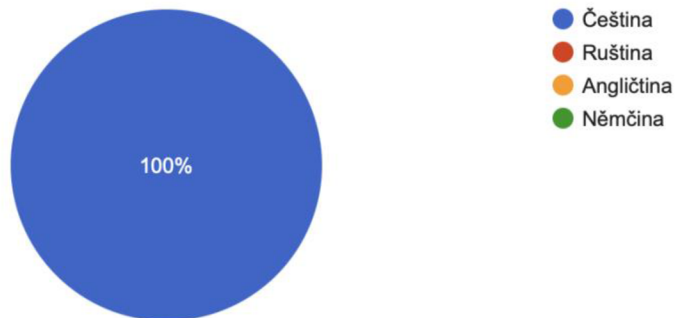
Graf č. 13 Jazyky používané v práci

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

71,3 % respondentů odpovědělo, že při své práci používá češtinu, 14,9 % zvolilo ruštinu a 13,8 % angličtinu.

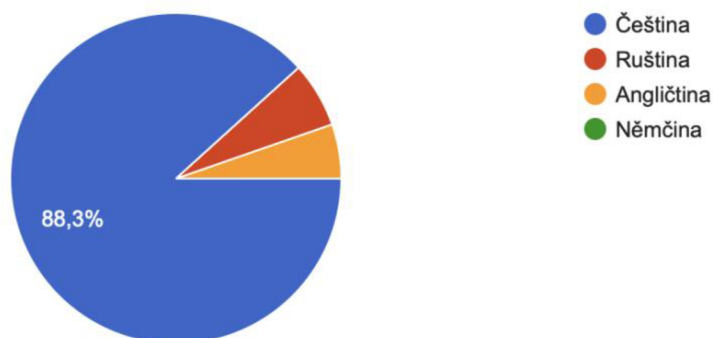
Graf č. 14. Jazyky používané při návštěvě úřadu

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Všichni respondenti zvolili český jazyk při komunikaci s úřady.

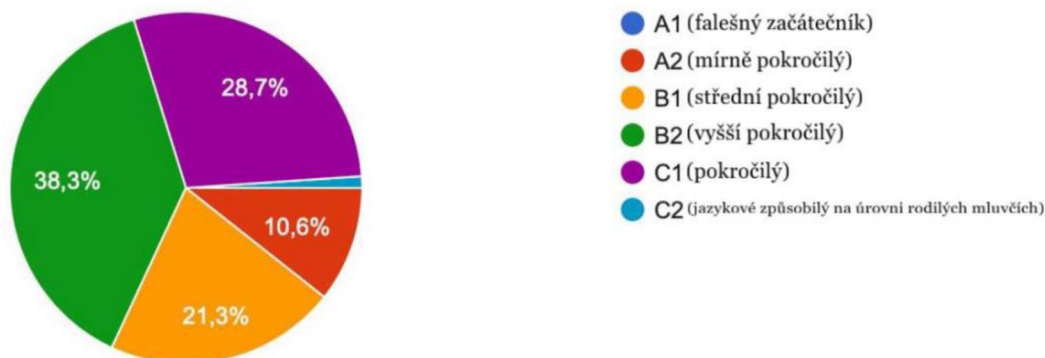
Graf č. 15. Jazyky používané při návštěvě lékařů

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Téměř všichni respondenti používají češtinu ke komunikaci s lékaři. Pouze 6,4 % respondentů používá ruštinu a 5,3 % angličtinu.

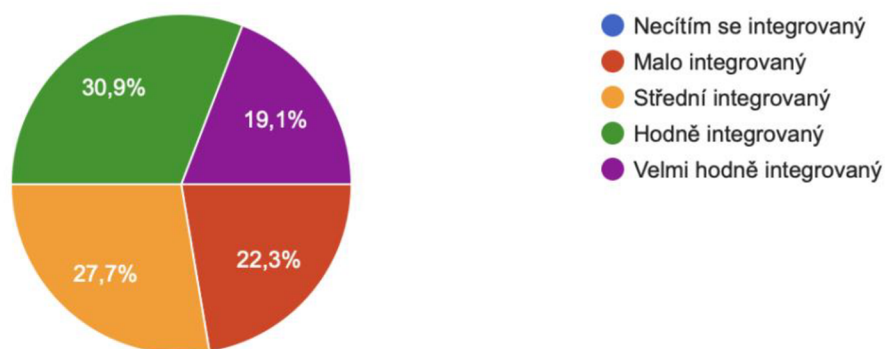
Graf č. 16 Úroveň znalosti českého jazyka

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Respondenti volili odpověď na tuto otázku pouze na základě svého názoru. Tedy 38,3 % respondentů se domnívá, že umí česky na pokročilé úrovni, 28,7 % zvolilo úroveň C1 a 21,3 % úroveň B1. Naopak 10,6 % respondentů je teprve na začátku studia češtiny a zná ji na úrovni A2. Pouze jeden respondent odpověděl, že má znalost jazyka na expertní úrovni.

Graf č. 17 Integrace do české společnosti

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření

Většina respondentů se domnívá, že jsou hodně integrováni do české společnosti (30,9 %). O své mírné střední integraci je přesvědčeno 27,7 % respondentů. O tom, že jsou do společnosti, která je pro ně nová, málo integrováni, se domnívá 22,3 % respondentů. A pouze 19,1 % respondentů odpovědělo, že jsou do české společnosti velmi dobře integrováni.

5. Závěr

Znalost cizích jazyků je nejen klíčovým a neocenitelným zdrojem pro adaptaci a integraci do nové společnosti při migraci z Ruska a Běloruska, ale také důležitým nástrojem pro rozšíření hranic v oblasti profesních a vzdělávacích možností. Znalost různých cizích jazyků má mnoho výhod:

1. V případě světové znalosti alespoň jednoho cizího jazyka, jako je angličtina, němčina, čínština, arabština nebo francouzština, má migrant možnost začlenit se do nové společnosti od prvního dne svého pobytu v nové zemi. Výjimkou jsou pouze země, kde se angličtinou tolik nemluví nebo kde se úřední jazyk výrazně liší od obecně uznávaného světového jazyka. V případě České republiky je zde užitečnější znalost některého slovanského jazyka, protože čeština a například ruština patří do stejné jazykové rodiny. Pro plnohodnotnou integraci do české společnosti se však cizinec musí naučit česky.

2. Pokud je mateřský jazyk migranta ve stejné jazykové rodině jako úřední jazyk nové země, je učení se tomuto novému jazyku mnohem snazší a rychlejší. Na základě výsledků průzkumu tak všichni Rusové a Bělorusové hovoří rusky, někteří uměli také bělorusky a ukrajinsky, což jim výrazně usnadnilo učení češtiny. Téměř všichni respondenti češtinu zvládli.

3. V kontextu globalizace a rostoucích mezinárodních vztahů může znalost cizích jazyků výrazně zvýšit kvalitu života migrantů a otevřít jim nové perspektivy. Znalost alespoň jednoho cizího jazyka napomáhá nejen k úspěšné migraci z domovské země, ale také umožňuje lepší přístup k informacím, službám a zapojení do společenského života. Osobní investice do studia cizího jazyka je tedy nejen jedním z hlavních klíčů k úspěšné migraci, ale také zlepšuje životní perspektivy jednotlivců a přispívá k harmoničtějšímu soužití v nové společnosti a vzájemnému porozumění mezi různými kulturami.

Závěrem lze zdůraznit, že znalost cizích jazyků již není v dnešním světě rozmarem, ale nutností, bez níž se nelze komplexně rozvíjet, budovat si nové perspektivy a rozšiřovat si obzory. Jak řekl velký ruský spisovatel Anton Čechov - kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem.

6. Seznam použitých zdrojů

Literární rešerše:

DOIDGE, Norman. *The Brain That Changes Itself: Stories of Personal Triumph from the Frontiers of Brain Science*. Viking Press. 427 p. 2007. ISBN 9781101147115.

DRUZHININA, M. *Migracionnaya lingvistika v sovremennoj nauchnoj paradigme: mediacionnye praktiky: monografija*. Perm: Perm State National Research University, Perm. 180 s. 2019. ISBN 978-5-7944-3303-6.

GINNERSKOV-DAHLBERG, M. 2021. Student migration from eastern to western Europe. 1st ed. London:Routledge, Taylor & Francis Group. 204 p. ISBN 978-0-367-52073-1.

GINSBURGH, V., WEBER, S. *The Palgrave Handbook of Economics and Language*. 1st ed. London:Palgrave Macmillan. 778 p. 2016. ISBN 978-1137325044

HINGER, S., R. SCHWEITZER. *Politics of (Dis)Integration*. IMISCOE Research Series. Cham: Springer International Publishing, 2020. 217 p. ISBN 978-3-030-25089-8. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-25089-8>.

JANIKOVÁ, V. *Mnohojazyčnost a didaktika cizích jazyků*. 1. vyd. Masarykova univerzita, Muni Press. Brno, 2013. 127 s. ISBN 978-80-210-6683-0.

KANDALEC, Pavel. *Naturalizace v České republice*. Wolters Kluwer ČR, a. s. 244 s. 2018. ISBN 978-80-7598-062-5.

KERSWILL, Paul (2006). *Migration and language. Sociolinguistics/Soziolinguistik. An international handbook of the science of language and society*. 2nd edn., Vol 3. Berlin: De Gruyter. 2271–2285.

KUDRYAVTSEVA, E. 2013. *Mezhdunarodnaya konferencia i VII mezhdunarodnyj nauchno-praktičeskij seminar "Mnohoyazyčhie i mezhkulturnaya kommunikacija: vyzovy XXI veka": (Praga, 11-13 oktyabrya 2013)*. 1. vyd. V Praze: Univerzita Karlova, Fakulta humanitních studií. 120 s. ISBN 978-80-87398-47-0.

PORSCHÉ, Světlana. *Kulturní, historické a sociální souvislosti migrace*. ZSF JU v Českých Budějovicích. 2019. 92s. ISBN 978-80-7394-751-4. Dostupné z: <https://publi.cz/download/publication/950?online=1>

SHUSTOVA, S. a E. ZUBAREVA. *Migracionnaya lingvistika v sovremennoj nauchnoj paradigme: diskursivnye praktiky, perevod, didaktika*. 1. vyd. Perm: Perm State National Research University, Perm, 2020. 156 s. ISBN 978-5-7944-3434-7. Dostupné z: <https://elis.psu.ru/node/609366>

Internetové zdroje:

ANDERSON, Bridget a Scott BLINDER. THE MIGRATION OF OBSERVATORY AT THE UNIVERSITY OF OXFORD. *Who Counts as a Migrant? Definitions and their Consequences* [online]. 2017, aktualizace 23. ledna 2024 [cit. 2024-02-15]. Dostupné z: <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/who-counts-as-a-migrant-definitions-and-their-consequences/>

BURLAK, S. Vremya poyavleniya zvuchaschej rechi po dannym antropologii. Vestnik Moskovskogo universiteta. [online]. 2012(3) [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/vremya-poyavleniya-zvuchaschey-rechi-po-dannym-antropologii/viewer>

ČESKÉ NOVINY. *Koncem roku žilo v ČR legálně 636.282 Ukrajinců, předloni jich bylo 200.000* [online]. 2023 [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2315383?_zn=aWQlM0Q1ODc1NDYzNzM3MzI4NTk5NjI1JTdDdCUzRDE3MDg3NDA3NjEuMTg0JTdDdGUIM0QxNzA4NzQwNzYxLjE4

NCU3Q2MIM0Q5N0Y2MkQ4MEQ0MEJCQkIzRUZDNTUzQjZBRkNFOTA1Rg%3D%3D

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity - červenec 2023* [online]. 2023 [cit. 2023-08-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/miry-zamestnanosti-nezamestnanosti-a-ekonomicke-aktivity-cervenec-2023#:~:text=81%2C7%20%25.,M%C3%ADra%20nezaměstnanosti,u%20žen%203%2C4%20%25>

EVROPSKÁ KOMISE. *Statistiky týkající se migrace do Evropy* [online]. 2022, aktualizace říjen 2023 [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/statistics-migration-europe_cs

FIALOVÁ, L. SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, V.V.I. *Sociologická encyklopedie. Migrace.* [online]. 2017 [cit. 2023-09-23]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Emigrace>

Migrace. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001, aktualizace 19.01.2024 [cit. 2023-09-21]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Migrace>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Čtvrtletní zpráva o migraci za I. čtvrtletí 2023* [online]. 2023 [cit. 2023-06-02]. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-i-ctvrtleti-2023.aspx#>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Slovníček pojmů* [online]. 2023 [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Vízové služby pro občany Ruska a Běloruska* [online]. [cit. 2024-02-24]. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/aktuality/vizove_sluzby_pro_obcany_ruska_a.html

NOVINKY.CZ. *V Česku přibylo obyvatel na 10,53 milionu. Délka života se po covidu opět prodloužila* [online] [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/clanek/domaci-v-cesku-pribylo-obyvatel-na-1053-milionu-delka-zivota-se-po-covidu-opet-prodlouzila-40426400?_zn=aWQIM0Q1ODc1NDYzNzM3MzI4NTk5NjI1JTdDdCUzRDE3

OSN. *Migracia* [online]. 2022 [cit. 2023-06-03]. Dostupné z: <https://www.un.org/ru/global-issues/migration>

RYBAKOVSKY, L. *Klassifikacia migracii naseleniya: osnovaniya i taksony* [online]. 2016 [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://cyberleninka.ru/article/n/klassifikatsiya-migratsii-osnovaniya-i-taksony/viewer>

7. Seznam zkratk, obrázků, grafů a tabulek

7.1 Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
ČSU	Český statistický úřad
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
OSN	Organizace spojených národů
SNS	Společenství nezávislých států
WHO	World Health Organization
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

7.2 Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Globální přehled lidské migrace.....	15
Obrázek č. 2 Migrace Rusů v roce 2022 po začátku války a mobilizace.....	20
Obrázek č. 3 Lingvistická mapa.....	24

7.3 Seznam grafů

Graf č. 1 Migrace běloruských občanů do Litvy	19
Graf č. 2 Míra znalosti cizích jazyků v EU.....	23
Graf č. 3 Počet cizinců z Běloruské republiky a Ruské federace na území ČR.....	30
Graf č. 4 Pohlaví respondentů.....	38
Graf č. 5 Věk respondentů.....	39
Graf č. 6 Státní příslušnost respondentů.....	39
Graf č. 7 Doba pobytu v České republice.....	40
Graf č. 8 Důvod přestěhování do ČR.....	41
Graf č. 9 Současný účel pobytu v České republice.....	41
Graf č. 10 Jazyky, které respondenti uměli před přestěhováním do České republiky.....	42
Graf č. 11 Jazyky, které respondenti umějí po přestěhování do České republiky.....	43
Graf č. 12 Jazyky používané při studiu nebo komunikaci se spolužáky.....	44
Graf č. 13 Jazyky používané v práci.....	44
Graf č. 14 Jazyky používané při návštěvě úřadu.....	45
Graf č. 15 Jazyky používané při návštěvě lékařů.....	45
Graf č. 16 Úroveň znalosti českého jazyka.....	46
Graf č. 17 Integrace do české společnosti.....	46

7.4 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Počet cizinců z Běloruské republiky a Ruské federace na území ČR v letech 2000-2022.....	29
---	----

Tabulka č. 2 Tempo růstu počtu cizinců v letech 2000-2022.....	31
Tabulka č. 3 Počet studentů podle občanství na území ČR v letech 2003-2022.....	32
Tabulka č. 4 Počet studentů v placeném a bezplatném vzdělávání v ČR v letech 2003-2022.....	34
Tabulka č. 5 Procentní podíl studentů v bezplatném a placeném vzdělávání v ČR v letech 2003-2022.....	36
Tabulka č. 6 Počet zaměstnaných cizinců podle občanství v ČR v letech 2015-2023.....	37

8. Přílohy

Příloha 1 – dotazníkové šetření

Přínos dobrých znalostí různých cizích jazyků pro zvládnání migrace z Běloruské republiky a Ruské federace

Vaše pohlaví?

- Muž
- Žena
- Nechci odpovídat

Kolik je vám let?

- Méně než 18
- 18-21
- 22-27
- 28-35
- 36-45
- 45-55
- Více než 55

Země původu?

- Ruská federace
- Běloruská republika

Jak dlouho bydlíte v České republice?

- Méně než 1 rok
- 1-2 roky
- 3-5 let
- 6-8 let
- 9-10 let
- Více než 10 let

Důvod stěhování do České republiky?

- Studium
- Práce
- Trestní stíhání v země původu
- Sloučení s rodinou
- Bezúčelné

Současný účel pobytu v České republice? (1 nebo více odpovědí)

- Sloučení s rodinou
- Práce
- Studium
- Podnikání

Jaké jazyky jste uměl-(a) před stěhováním do ČR? (1 nebo více odpovědí)

- Ruský
- Běloruský
- Ukrajinský
- Anglický
- Německý
- Francouzský
- Španělský
- Český
- Vaší varianta

Jaké jazyky umíte teď? (1 nebo více odpovědí)

- Ruský
- Běloruský
- Ukrajinský
- Český
- Anglický
- Německý
- Francouzsky
- Španělský
- Vaší varianta

Jaký jazyk nejčastěji používáte při studiu nebo komunikace se spolužáky?

- Čeština
- Ruština
- Angličtina
- Němčina

Jaký jazyk nejčastěji používáte ve práci?

- Čeština
- Ruština
- Angličtina
- Němčina

Jaký jazyk nejčastěji používáte při návštěvě úřadu?

- Čeština
- Ruština
- Angličtina
- Němčina

Jaký jazyk nejčastěji používáte při návštěvě lékařů?

- Čeština
- Ruština
- Angličtina
- Němčina

Na jaké úrovni mluvíte český? (Podle vašeho názoru)

- A1 (falešný začátečník)
- A2 (mírně pokročilý)
- B1 (střední pokročilý)
- B2 (vyšší pokročilý)
- C1 (pokročilý)
- C2 (jazykové způsobilý na úrovni rodilých mluvčích)

Jak se cítíte integrovaný do české společnosti?

- Necítím se integrovaný
- Málo integrovaný
- Střední integrovaný
- Hodně integrovaný
- Velmi hodně integrovaný